

בס"ד. ליל ש"ק פ' וישב, כ"ף כסלו, אחרי קבלת שבת, ה'תשי"ז

(הנחה בלתי מוגה)

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת גו' כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות¹. ופירוש רבינו נ"ע² בעל השמחה, שבכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד, כי חסד כו' היא בחי' קרבת אלקים כו' וכל הקרוב אל ה' ביתר שאת והגבה למעלה מעלה צריך להיות יותר שפל רוח למטה. וזהו שאמר יעקב קטנתי, כי, מצד ריבוי החסדים שהו"ע קרבת אלקים ממש, נעשה שפל רוח למטה. וצריך להבין שייכות הענינים, דכל מה שהגילוי הוא למעלה מעלה הרי זה פועל שפלות למטה מטה.

(ב) **ויובן** זה³ בהקדים תחלה שכללות ענין הגילויים, היינו ענין האור, הוא דבר נוסף על העצם, שהרי העצם אינו בגדר גילוי, דכל עצם בלתי מתגלה, והאור הוא גילוי⁴, ולכן האור הוא דבר נוסף על העצם. והגם שהאור אינו דומה לכלים, דכלים הם מהות אחר ולכן הם דבר נוסף, משא"כ האור אינו מהות אחר מן העצם, שהרי האור הוא מעין המאור, וא"כ אינו דבר נוסף ממש, מ"מ, כיון שהאור הוא גילוי, הנה בזה עצמו הוא דבר נוסף על העצם, שהרי העצם אינו בגדר גילוי, ולכן, האור שהוא גילוי, הוא דבר נוסף ומחודש על העצם. ואין זה דומה לפרטי המדריגות שישנם באור גופא, דאף שהמדריגה התחתונה היא גילוי לגבי מדריגה העליונה, והמדריגה העליונה היא העלם לגבי התחתונה, מ"מ, המדריגה התחתונה אינה דבר נוסף על מדריגה העליונה, ולא כמו כללות ענין האור שהוא דבר נוסף על העצם. והיינו, לפי שאינו דומה ההעלם שבאור גופא להעלם העצם, כי, ההעלם שבמדריגה העליונה שבאור הוא רק לגבי מדריגה התחתונה ממנה, והיינו שגם המדריגה העליונה היא בבחי' גילוי, שהרי בה בעצמה היא בגילוי, והעלמה הוא רק לגבי מדריגה התחתונה, שהיא בהעלם מהמדריגה התחתונה ממנה, ולכן, המדריגה

וראה ד"ה כי שמש ומגן תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' קסד ואילך).

(4) ראה תו"א דלקמן הערה 14.

(1) וישלח לב, יא.

(2) תניא אגה"ק ס"ב.

(3) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה קטנתי

(הב') תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' צט ואילך).

התחתונה אינה דבר נוסף ומחודש על המדריגה העליונה, לפי שגם המדריגה העליונה היא בבחי' גילוי בה בעצמה. משא"כ בכללות ענין האור לגבי העצם, הרי העלם העצם אינו רק מה שהוא בהעלם מהאור, אלא שהעצם בכל מקום ומקום שנמצא הוא בהעלם, שהרי כל עצם בלתי מתגלה, שאינו בבחי' גילוי כלל, ולזאת הנה האור שהוא גילוי, הוא דבר נוסף ומחודש על העצם. ולכן, כללות ענין הגילויים שלמעלה, אור הסובב כל עלמין, אור הממלא כל עלמין, וכללות ענין האצילות, הוא דבר נוסף, וזהו לשון אצילות מלשון האצלה והפרשה⁴, שהאצילות הוא דבר נבדל ונפרש לגבי הגילויים שלמעלה מאצילות, ובפרט לגבי העצם ממש.

והנה לא זו בלבד שהאור הוא דבר נוסף על העצם, אלא עוד זאת, שלהיותו גילוי הרי הוא דבר נוסף גם על האור הכלול בהעצם, שהרי גם האור הכלול בהעצם אינו בגדר גילוי, לפי שכל הכלול בהעצם הרי הוא כמו העצם, ולכן גם האור הכלול בהעצם אינו בגדר גילוי, וכמ"ש רבינו נ"ע בתניא⁵ בהמשל דאור וזיו השמש, דזה פשוט שאור וזיו הזה ישנו ג"כ בגוף וחומר כדור השמש עצמו שבשמים, שאם מתפשט ומאיר למרחוק כ"כ, כ"ש שיוכל להאיר במקומו ממש, רק ששם במקומו ממש נחשב הזיו הזה לאין ואפס ממש, כי בטל ממש במציאות לגבי גוף כדור השמש שהוא מקור האור והזיו הזה, והיינו, שהאור כמו שהוא כלול בהמאור אינו בבחי' מציאות אור כלל, שאינו בגדר גילוי, והוא רק בבחי' יכולת, ולכן, הנה האור שהוא גילוי, הוא דבר נוסף (לא רק על העצם, אלא גם) על האור הכלול בהעצם, לפי שגם האור הכלול בהעצם אינו בגדר גילוי, דכל הכלול בהעצם הרי הוא כמו העצם.

ויובן זה ביותר מהכחות הכלולים בנפש, שאינם בבחי' גילוי, אינם בבחי' מציאות, וגם אינם בבחי' המשכה כלל. דהנה, כל המשכה הרי בהכרח שסוכ"ס יבוא ממנה גילוי, והיינו, שאפשר שהגילוי יהי' רק בפרט אחד, וגם יכול להיות בזה חילוקים דריבוי ומיעוט, אבל בהכרח שיתגלה משהו מהמשכה זו. וטעם הדבר, לפי שענין וכוונת המשכה הוא בשביל הגילוי, ולכן, כל המשכה, גם המשכה נעלמת, מוכרח שיבוא ממנה משהו בגילוי. וכמו בכח המשכיל שהוא המשכה נעלמת דכח השכל, ויש איזה ציור בהמשכה זו, ולכן אפשר שיהי' רק בחכמה זו ולא בחכמה אחרת, הרי מצד כח המשכיל בהכרח שיבוא ממנו גילוי השכל, בפרט

(5) שער היחוד והאמונה פ"ג.

אחד עכ"פ. ומזה מוכרח שהכחות הכלולים בנפש אינם בגדר המשכה כלל, גם לא בגדר המשכה נעלמת, כי, אילו היו בבחי' המשכה, אזי הי' מוכרח שבכל אדם יהי' גילוי כל הכחות, שהרי הנפש מצד שלימותה כלולים בה כל הכחות, חכמה וחסד כו', ואם היו הכחות הכלולים בנפש בבחי' המשכה, הי' צריך להיות אצל כל אחד גילוי כל הכחות, והרי רואים אנו במוחש שיש כאלו שאין אצלם גילוי החכמה כלל, ויש כאלו שהם רק בבחי' החסד ואין אצלם מדת האכזריות כלל, וכמו"כ להיפך, ומזה מוכרח שהכחות הכלולים בנפש אינם בבחי' המשכה כלל. וא"כ, הרי הכחות הגלויים הם דבר נוסף ומחודש על הכחות הכלולים בעצם הנפש שאינם בגדר גילוי והמשכה כלל. וזהו שאמרו רז"ל⁶ ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, דאע"פ שחטא, ואפשר להיות שע"י החטא נכרת משרשו כו', מ"מ, ישראל הוא (לא רק מצד עצם הנפש, אלא) גם מצד הכחות, לפי שכל הפגמים הם רק בהכחות הגלויים, אבל לא בהכחות הכלולים בעצם הנפש, שהם תמיד בשלימותם, לפי שהם כמו העצם ממש, שלכן אפשר להיות צדיק בן רשע, כשם שסומא מוליד שלם. ומכל זה מובן שענין זה שהאור הוא דבר נוסף, הוא לא רק לגבי העצם, אלא גם לגבי האור הכלול בהעצם שהוא כמו העצם.

ג) **וענין** זה הוא גם במשפיע ומקבל. דהנה, שכל המשפיע הוא למעלה לגמרי מגדר שכל המקבל, והיינו, שמעלת המשפיע על המקבל אינה רק מעלת הפנימיות על החיצוניות ומעלת ההפשטה על ההלבשה, שאצל המשפיע ישנו פנימיות השכל, וההשפעה להמקבל היא חיצוניות השכל בלבד, ועוד זאת, שהשכל שמשפיע להתלמיד הוא בלבושי הבנה והשגה, ואילו אצל המשפיע הוא בהפשטה מלבושי הבנה והשגה, אלא יתירה מזה, ששכל המשפיע הוא ענין אחר לגמרי. ויובן זה ע"ד דוגמא מהחילוק בין לימוד התורה כמו שהיא באצילות וכמו שהיא בבי"ע, וכמו בלימוד הלכות נגעים⁷, שהלימוד למטה הוא בענין נגע בגשמיות, שהדם נעקר ונעשה ליחה, ומורה על הסתלקות הדם והחיות מהמקום ההוא, ולכן נקרא סגירותא⁸, שנסגר המקום ההוא מלקבל החיות הבא בהתפשטות הדם. ולימוד הלכות נגעים בעולמות יצירה ובריאה הוא בענין הנגעים ברוחניות, היינו שנעשה סגירותא בכלי ההבנה והשגה של הנברא, שאינו

8) תרגום אונקלוס תזריע יג, ג (ובכ"מ).

זח"ג מט, ב. עין חיים שער לח (שער לאה ורחל) פ"ז. לקו"ת תזריע כג, ב ואילך. מצורע כד, ג ואילך.

6) סנהדרין מד, רע"א.

7) ראה גם סה"מ תרפ"ט ע' 156 ואילך.

ובנהסמן שם.

משיג את האור והחיות המהוה אותו. וכל זה הוא בנוגע לנבראים בעלי גבול. אמנם לימוד הלכות נגעים באצילות הוא בענין שמות הבורא, דשם אהי"ה בריבוע⁹ בגימטריא דס"ו, והוא בחי' אלקים חיים דבינה, והר"ע המשכת בחי' הדם באברים דז"א, ובינה מקבלת מאור אבא, שזהו בחי' מים, ועי"ז הוא התפשטות והמשכת הדם, והבהרת הוא מניעת התפשטות הדם, שהוא שם אהי', מחמת שאינו מתפשט בחי' אור אבא. ומוכן שלימוד ההלכה באצילות הר"ע אחר לגמרי מאשר לימוד ההלכה בב"ע, והיינו שמעלת לימוד ההלכה באצילות על לימוד ההלכה בב"ע אינו רק כמעלת ההפשטה על ההלבשה והפנימיות על החיצוניות, אלא הר"ע אחר לגמרי, דלימוד ההלכה בב"ע הוא בענין הנבראים שהם בהגבלה, ולימוד ההלכה באצילות הוא בענין שמות הבורא. ועד"ז יובן מעלת המשפיע על המקבל, דכאשר שכל המשפיע הוא בהלכה כמו שהיא באצילות, אזי ריחוק ערך שכל המקבל לשכל המשפיע הוא כמו האין ערוך דנברא לגבי בורא. וא"כ הרי השכל הנשפע להמקבל הוא דבר נוסף ומחודש על שכל המשפיע. ועוד זאת, שהשכל הנשפע להמקבל הוא דבר נוסף (לא רק על שכל המשפיע עצמו, אלא) גם על שכל המקבל כמו שהוא כלול בשכל המשפיע, שהרי גם שכל המקבל כמו שהוא כלול בשכל המשפיע אינו דומה כלל לכמו שהוא נשפע להמקבל, דכאשר שכל המקבל כלול בשכל המשפיע אינו בבחי' מציאות כלל, עד שגם המשפיע בעצמו אינו יודע ומרגיש כלל שיש אצלו השכל השייך להמקבל, לפי שבהיותו כלול בשכל המשפיע אינו בבחי' מציאות כלל, ולכן, השכל הנשפע להמקבל הוא דבר נוסף גם על השכל של המקבל בהיותו כלול בשכל המשפיע. וכשם שבענין משפיע ומקבל ההשפעה היא דבר מחודש, כמו"כ הוא בענין גילוי השכל לעצמו, שהוא ג"כ דבר מחודש לגבי מקורו, שהרי כח המשכיל שמשם נמצא השכל אינו בבחי' מציאות שכל כלל, דכאשר נופלת לאדם איזה השכלה הרי הוא מרגיש שישנו איזה מקום שמשם נמצאת ההשכלה, אך מהו מקום זה אינו יודע לו, דמקום זה הוא כח המשכיל, שהוא רק ענין השכל ולא מציאות השכל. וא"כ הרי גילוי השכל מכח המשכיל הוא דבר מחודש ונוסף. ובפרט גילוי השכל מכח השכל היולי העצמי, שהרי כח השכל היולי העצמי, לא זו בלבד שאינו מציאות השכל, אלא עוד זאת, שאינו גם ענין השכל, ומה שנקרא בשם כח השכל הרי זה רק לפי שממנו נמצא שכל, אבל הוא בעצמו מופשט לא רק מציאות השכל אלא גם מענין

(9) = א, אה, אהי, אהי"ה.

(10) עץ חיים שער הכללים פ"ג. ועוד.

השכל, וא"כ, הרי פשיטא שגילוי השכל לגבי היולי העצמי הוא בודאי דבר נוסף ומחודש.

ד) **ועפ"ז** צריך להבין בכללות ענין הגילויים, דמאחר שענין הגילוי הוא נוסף על העצם וגם על הכלול בהעצם, א"כ, מהיכן ימצא הגילוי. אך הענין הוא, דהנה כתיב¹¹ כי שמש ומגן הוי' אלקים, שיש מגן שמעלים על השמש, וכמארז"ל¹² שלעתיד לבוא הקב"ה מוציא חמה מנרתקה, אבל עכשיו ישנו המגן ונרתק המעלים, אבל דוקא ע"י המגן שמעלים על העצם, עי"ז בא האור והגילוי. וענין הנרתק ברוחניות הו"ע ההעכבה והעצרה, דעי"ז שמעכב ומעציר את העצם אזי נמצא הגילוי. ובטעם הדבר שע"י ההעכבה על העצם נמצא הגילוי, יש ג' ענינים. ענין הא', שע"י העכבת ההשפעה נעשה שייך להמקבל, שהרי קודם ההעכבה, כאשר מאיר אצל המשפיע שכלו העצמי, אין אצלו נתינת מקום להמקבל, אבל עי"ז שמעכב את שכלו, היינו שבו בעצמו ישנו השכל אלא שמעכב את שכלו מלהתבונן בו, אזי נעשה שייך להמקבל. וענין הב', שע"י ההעכבה נעשה דבר האוחז את האור, וכאשר יש להאור דבר שהוא נאחז בו, אזי נעשה מציאות אור. וכמו באש היסודי, שמצד עצמו אינו מציאות אש, שאינו מאיר ואינו חם, וע"י הפתילה שהיא דבר שאוחז בהאש אזי נעשה במציאות אש שהוא מאיר וחם. וכמו"כ יובן בכללות ענין האור, שהאור צריך לדבר שיאחז בו, שאז דוקא נעשה למציאות אור, וזהו ענין הב' שבהעכבה, שע"י ההעכבה נעשה מציאות האוחז בהאור, ועי"ז נעשה האור במציאות. וענין הג', שע"י עצם ההעצרה והעכבה נמצא בחי' האור השייך אל המקבל.

ועד"ז יובן למעלה בענין הצמצום, שהו"ע ההעכבה. דהנה, מאחר שההעכבה היא קודם שישנו איזה גילוי, הרי מובן שההעכבה היא על העצם. אמנם, כיון שכל עצם בלתי מתגלה, א"כ, מה שייך בו ענין ההעכבה על גילוי, שהרי כל ענין ההעכבה הוא על ענין גילוי, היינו שמעכב מלהתגלות, אבל לא בהעצם. אך הענין הוא, דלהיות שהרצון עצמי וכוונה עצמית הכלול בעצמות הוא שיהי' גילוי, הנה ההעכבה ומעצור מגילוי הרי זה כעין העכבה והעצרה על העצם. וזהו ענין הצמצום שהוא העכבה והעצרה על הרצון עצמי הכלול בהעצם, ועי"ז נעשה מציאות האור. ויש בזה ג' ענינים הנ"ל. ענין הא', שע"י הצמצום נעשה

11) תהלים פד, יב. וראה שער היחוד לתהלים עה"פ.
12) נדרים ח, ב. והאמונה פ"ד ואילך. אוה"ת (יהל אור)

שייך לעולמות, דקודם הצמצום לא הי' שום נתינת מקום להעולמות, וע"י הצמצום נעשה שייך לעולמות. וענין הב', שע"י הצמצום נמצא ענין הכלים האוחזים בהאור ועושים אותו למציאות. וענין הג', שע"י עצם ענין הצמצום (העצרה והעכבה) נמצא בחי' האור והגילוי, שהו"ע גילוי הקו, והיינו, שע"י העכבה מתגלה הרצון העצמי להיות בחי' גילוי אור. וכמו"כ הוא בכללות ענין האצילות, שהוא מלשון ואצלתי מן הרוח גו"¹³, ופירש רבינו נ"ע בעל השמחה בתורה אור"¹⁴, אוריד ואמשיך בחי' שלך למטה ממדרגתך, הרי פירוש ואצלתי הוא אוריד ואמשיך, ואצילות הוא בחי' הגילוי שחוץ לעצמותו כביכול, הרי זה ע"י הירידה כביכול שנעשה בערך העולמות, ועי"ז הוא המשכת האור והגילוי, והיינו שע"י ההעלם נעשה שייך אל המקבל (ענין א' הנ"ל).

וכן הוא בענין גילוי כחות הנפש, שהגילוי הוא ע"י העלם הכלים דוקא. וכמו בכח השכל, שישנו כח השכל וכלי המוח, הנה כח השכל מצד עצמו הוא בלי גבול, שאין בו התחלקות פרטים, וגם זה בלתי מסודר, שפרט אחד מבלבל את השני, וע"י כלי המוח נעשה הגבלה בהשכל, שנתחלק לפרטים, וכל פרט ופרט יש לו מקום מיוחד בהמוח, ואין מבלבל אחד להשני. וזהו שאנו רואים שישנם חכמים גדולים שלעצמם משכילים את השכל בטוב, ומ"מ אינם יכולים להסביר את השכל למקבלים קטנים מהם, וטעם הדבר הוא, לפי שהשכל אצלם הוא בלתי מסודר, לפי שחסר בשכלם ההגבלה שמצד כלי המוח, ובכדי להשפיע את השכל להזולת צריך להיות תחלה השכל מסודר אצלו, וצריך להמציא אותיות שעל ידם יוכל להשפיע את השכל להזולת, דהאותיות הם מגבילים ומעלימים על השכל, וע"י ההעלם נעשה מציאות שכל הנשפע להמקבל. ועם היות שגם גילוי השכל לעצמו הוא ע"י אותיות, דכל גילוי הוא ע"י אותיות, מ"מ, אינם דומים האותיות שעל ידם הוא הגילוי לעצמו להאותיות שעל ידם הוא הגילוי להזולת. והוא ההפרש בין אותיות המחשבה לאותיות הדיבור, ובעומק יותר הוא ההפרש בין אותיות עצמיים לאותיות בלתי עצמיים. וע"י העלם האותיות (בלתי עצמיים) נעשה מציאות שכל הנשפע, כי כל גילוי הוא ע"י העכבה דוקא.

ה) והענין בעבודה הוא, שלאחרי ההעכבה והעצרה דלמעלה שע"ז נמשך גילוי הקו, הנה ע"י העבודה בהעכבה והעצרה (אז

(14) וירא יד, א.

(13) בהעלותך יא, יז.

מען אַרבעט עס איבער) שהצמצום לא יעלים, אזי ממשיכים בזה לא רק גילוי אור הקו, אלא גם האור הכלול בהעצם, ולמעלה יותר את העצם ממש. והיינו לפי שבההעכבה והעצרה נמצאים כל המדרגות עד העצם ממש, אלא שכל זה הוא בהעלם, וע"י העבודה הרי זה בא בגילוי. ועד"מ בכחות הנפש, שרואים במוחש שמי שהוא קשי הבנה ומוכרח לייגע את שכלו, הנה הוא מבין ומשיג יותר מזה שמבין דבר שכל בנקל, והיינו לפי שע"י היגיעה הוא מגיע בהעצם. דהנה, ישנו קרומא דחפיא על מוחא¹⁵, וידוע שזהו הקרום שמכסה על המוח הסתום, שהוא למעלה מבחי חכמה סתימאה, שבנפש הוא כח המשכיל, והוא בחי' אירא שלמעלה מהקרומא, ועליו מחפה הקרומא כו'. והנה, סיבת קושי ההבנה היא מפני שהקרום שלו הוא עב וגס (משא"כ מי שמבין דבר שכל בנקל, שהקרום שלו הוא דק). אמנם, עי"ז שמייגע את עצמו ומזכך (ער אַרבעט איבער) את הקרום, שהוא ההעלם, הנה להיות שבההעלם נמצאים כל הבחי' שבשכל עד העצם, אלא שהוא בהעלם, הנה כאשר ע"י יגיעתו מזכך את הקרום, אזי מבין ומשיג הרבה יותר מזה שמשיג דבר שכל בנקל. וכמו"כ יובן בכללות ענין העבודה, שע"י עבודת הבירורים שבזמן הגלות דוקא, שאז הוא העלם והסתר ביותר, הנה ע"י בירור ההעלם וההסתר (אַז מען אַרבעט עס איבער) נמשך גילוי אור עליון יותר. וזהו ג"כ ההפרש בין הגילויים שבזמן בית שני להגילויים דלעתיד לבוא, שבהגילויים שבזמן בית שני נאמר¹⁶ ואכבדה חסר ה', שחסרו בו ה' דברים, דלהיות שגלות הראשון ה' רק ע' שנה, ולא ה' ההעלם כל כך, לכן הנה גם בהגילוי שאחרי זה חסרו ה' דברים, משא"כ הגילויים דלע"ל הם גילויים נעלים ביותר, דלהיות שהגלות האחרון הוא העלם והסתר ביותר, ולא נתגלה קיצם¹⁷, לכן הנה כאשר מבררים את ההעלם והסתר, אזי נמשך גילוי העצם ממש, כמ"ש¹⁸ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר.

ו) **וזהו** גם מ"ש¹⁹ אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, ודרשו רז"ל²⁰ לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה, צדיקים לאורה וישרים לשמחה. והענין הוא²¹, דהנה יש זריעה ונטיעה, וההפרש ביניהם, שבזריעה זורעים גרעין שהוא דבר הנאכל, ועי"ז צומח אח"כ בריבוי יותר, והיינו

18) ישע"י מ, ה.

19) תהלים צז, יא.

20) תענית טו, א.

21) ראה גם אוה"ת חנוכה שו, ב ואילך.

15) ראה עץ חיים שער יג (שער א"א)

פ"ג. לקו"ת מטות פז, ג. ועוד.

16) חגי א, ח. יומא כא, ב.

17) יומא ט, ב.

שהצמיחה הוא באותו המהות שבו היא הזריעה, אלא שהוא בריבוי יותר, וגם הריבוי הוא לפי ערך. ואף שיש מעלה בזריעה שאין צריך בזה יגיעה כ"כ וגם אין צריך שהיית זמן כ"כ, הרי מצד זה גופא הנה גם הצמיחה היא רק באותו המהות, וגם הריבוי אינו אלא לפי ערך. משא"כ בנטיעה נוטעים בארץ גרעין שאינו דבר הנאכל כלל, ומזה צומח אילן נושא פירות נחמד למראה, והיינו, שהצמיחה הוא במהות אחר לגמרי, וגם הריבוי אינו לפי ערך. ואף שבנטיעה צריך יגיעה ביותר וצריך להיות שהיית זמן ביותר, הנה מצד זה הרי הצמיחה הוא ביותר, שהיא בשינוי המהות, וגם הריבוי הוא שלא לפי ערך. וכמו"כ יובן בעבודת הוי', דישנו ב' אופני עבודה, צדיקים וישרי לב. עבודת הצדיקים היא באופן שרצונם שהגילויים שע"י עבודתם יומשכו מיד (באלד אויפן אָרט), וישרי לב לא איכפת להם שתהי' ההמשכה במשך זמן, והיינו שאצלם הוא בהשוואה, והם מסכימים איך שיהי' רצון העליון, אבל אצלם ההמשכה היא במדרגה גבוהה ונעלית יותר. וזהו גם ההפרש בין מצוות עשה ובין מצוות לא תעשה ועבודת הבירורים, דבמצוות עשה נמשך הגילוי מיד, דמיד כשמניח תפילין נמשכים ד' מוחין שלמעלה, ומיד כשלוכב ציצית נמשכים ל"ב נתיבות חכמה, אבל במצוות לא תעשה אין נמשך הגילוי מיד, אמנם הגילוי שבמצוות לא תעשה הוא נעלה יותר מהגילוי שבמצוות עשה, כדאיתא בתקו"ז²² דמצוות עשה הם בו"ה, ומצוות לא תעשה הם בי"ה. וזהו אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, דלצדיקים שעבודתם הוא בבחי' הגילוי, יש רק אור, אמנם ישרי לב שעבודתם היא עבודת הבירורים, שמבררים (זיי אַרבעטן איבער) את ההעלם, הנה עי"ז נעשה ענין השמחה, שהוא למעלה יותר מאור.

ז) ועפ"ז יובן גם מה שאמר יעקב קטנתי מכל החסדים וגו'. ובהקדם החילוק בענין עבודת האבות, שעבודת אברהם היתה בבחי' המשכת האור, כמארז"ל אברהם התחיל להאיר²³, עד אברהם הי' העולם מתנהג באפילה ומשבא אברהם התחיל להאיר²⁴. ועבודת יצחק היתה ג"כ בענין האור, דאף שעבודתו היתה בעשיית הכלים כו', הרי זה גופא הי' בענין האור, היינו לעשות כלים אל האור. אמנם, עבודתו של יעקב היתה עבודת הבירורים, שעבד בצאן לבן ארבע עשרה שנה, ועבודתו היתה

24) כ"ה בכ"מ בדא"ח. וראה בר"פ ב, ג. שמור"ר שם.

22) בהקדמה (ד, ב. ה, א). וראה לקו"ת פקודי ג, ב. שה"ש ז, א.
23) שמור"ר פט"ו, כו.

ביגיעה ביותר, כמ"ש²⁵ הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתו מעיני, וכמו"כ היתה עבודתו בעבודת הבירורים בארבע מאות איש דעשו, כידוע שהד' מאות איש דעשו הם ד' מאות דיני תקיפין²⁶. וע"י שעסק בעבודת הבירורים נמשך לו אור נעלה ביותר. וזהו שאמר קטנתי מכל החסדים ומכל האמת, והיינו שע"י עבודתו בכירור ההעלם והסתור, העכבה והעצרה כו', המשיך גילוי אור הקו, ולא רק חיצוניות הקו הנמשך מבחי' מלכות דא"ס, אלא גם פנימיות הקו הנמשך מת"ת הנעלם, דזהו מכל החסדים ומכל האמת, מכל החסדים הוא חיצוניות הקו, ומכל האמת הוא פנימיות הקו שהמשכתו מת"ת הנעלם. וזהו ג"כ מ"ש ועתה הייתי לשני מחנות, כיון שהגיע בת"ת הנעלם שהוא כולל חסד וגבורה, שזהו"ע שני מחנות. וזהו ג"כ מ"ש כי במקלי עברתי את הירדן, מקלי הוא מקל יו"ד, והו"ע המשכת יו"ד, והיינו, שכל גילוי, ובפרט ראשית הגילוי אור הקו, הוא בבחי' נקודה, שזהו יו"ד, אמנם ע"י עבודתו של יעקב בענין הבירורים המשיך לא רק את אור הקו אלא גם את האור שקודם הצמצום, היינו האור הכלול בהעצם, בחי' נקודה העצמית. וזהו גם ענין הירדן, כמארו"ל²⁷ שנוטל מזה ונותן לזה, נוטל מזה היינו מבחי' האור הכלול בעצמות, ונותן לזה שיהי' בבחי' אור וגילוי. וזהו כמ"ש בזהר²⁸ ע"פ²⁹ יהי רקיע גו' ויהי מבדיל בין מים למים, דשאיב מלעילא ויהיב לתתא. והיינו, שע"י עבודת יעקב בכירור ההעלם, שאין זה באופן שביטל את הצמצום (שהרי ישנה מציאות העולמות), אלא שבירר (ער האָט דורכגעאַרבעט) את הצמצום גופא, אזי לא זו בלבד שהצמצום אינו מונע את האור, אלא אדרבה, שהוא עוד מסייע, דשאיב מדא ונותן לדא, היינו, שנמשכים על ידו גם הגילויים שלמעלה מהצמצום, עד שנמשך העצם ממש. ומצד זה ועתה הייתי לשני מחנות, שהם חסד וגבורה, דאברהם הוא קו החסד, ויצחק הוא קו הגבורה, ויעקב אמרו³⁰ אלקי אבי אלקי אברהם ופחד יצחק, שכולל ב' הקוים³¹, ולכן יעקב הוא בחיר האבות³². וזהו מ"ש בעל השמחה בפירוש קטנתי, שכל שהגילוי הוא למעלה מעלה ביותר צריך להיות השפלות למטה מטה ביותר, כי הכלי להגילוי שלמעלה מעלה הוא העדר

(29) בראשית א, ו.

(30) ויצא לא, מב.

(31) תו"א תולדות יו, ג. ובכ"מ.

(32) ב"ר פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קמו, ב.

שער הפסוקים להאריז"ל תולדות כו, כה.

(25) ויצא לא, מ.

(26) ראה זח"ג (אדר"ר) קכט, סע"א. תו"א

וישלח כד, ג. תו"ח שם קפב, ג. אוה"ת שם

(ח"ה) תתעג, א.

(27) ב"מ כב, רע"א.

(28) ח"א לב, ב.

המציאות וההעלם ביותר, וע"י העבודה בכירור ההעלם והעכבה אזי נמשך העצם.

וכמו"כ הוא בכאו"א מישראל, ובפרט בצדיקים ראשי נשיאי ישראל, שכאשר הי' אצלם ענין של העצרה והעכבה, וביררו זאת (זיי האָבן עס דורכגעאַרבעט), אזי ההעכבה גופא מסייעת להגילוי. והיינו, שצדיקים דומים לבוראם³³, ולכן, כשם שבהגילוי שלמעלה הנה ע"י ההעכבה נמשך לא רק גילוי הקו, ולא רק האור הכלול, אלא גם העצם, כמו"כ הוא בצדיקים, שע"י עבודתם בכירור ההעכבה והעצרה, הרי זה נעשה כלי ליפוצו³⁴ מעינותיך חוצה³⁵, שנמשך לא רק גילוי הקו אלא גם אור הכלול, ועד שממשיכים ולוקחים את העצם של הצדיק נשיא הדור.

33) ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פ"י, ה. בכש"ט (הוצאת קה"ת) בתחלתו. ובכ"מ. ספר השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך.
 34) ראה אגה"ק דהבעש"ט — נדפסה
 35) ראה גם סה"ש שם ע' 26.